

dr Iwona Michniewicz

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława
Wojciechowskiego w Kaliszu

dr Romuald Michniewicz

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława
Wojciechowskiego w Kaliszu

ODPŁATNOŚĆ ZA „OPIEKĘ RATOWNICZĄ” POBIERANA OD GRUP ZORGANIZOWANYCH – PODSTAWY PRAWNE

FEES FOR “LIFEGUARDS’ SERVICE” COLLECTED FROM ORGANIZED GROUPS – LEGAL BASES

Abstract

Amended legal regulations concerning the principles of organized groups’ bath or vacation groups get to the awareness of people responsible for safety at water basins with much difficulty. In particular, it applies to the seaside area where, for no apparent reason, leisure activities organizers are still forced to either hire their own lifeguard, are moved to different “strange” zones, or are made to pay fees for “lifeguard’s services at a water basin. Such practices have no legal basis in regulations, are dangerous and punishable.

Key words

Leisure, children and youth, lifeguard, safety, money

Streszczenie

Zmienione przepisy dotyczące zasad kąpieli grup zorganizowanych czy grup wypoczynku, z trudem przebijają się do świadomości osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na kąpieliskach. Dotyczy to szczególnie strefy nadmorskiej, gdzie z nieuzasadnionych powodów, nadal wymusza się od organizatorów wypoczynku bądź to zatrudniania własnego ratownika, bądź odsyła się do jakiś dziwnych stref, bądź nakazuje się wnoszenie opłaty za „opiekę ratownika” na kąpielisku. Praktyki te nie znajdują żadnego potwierdzenia w przepisach, są niebezpieczne i karygodne.

Słowa kluczowe

Wypoczynek, dzieci i młodzież, ratownik wodny, bezpieczeństwo, pieniądze

Wstęp

Zmieniły się przepisy dotyczące organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży, które były określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania¹. Przepis ten został uchylony w kwietniu 2016 roku.

Wcześniej obowiązujące rozporządzenie zawierało zapis (par. 9) w brzmieniu:

1. *Organizator wypoczynku jest zobowiązany zapewnić uczestnikom wypoczynku bezpieczne i higieniczne warunki w czasie wypoczynku.*
2. *Uczestnicy wypoczynku korzystają z wyznaczonych kąpielisk pod opieką wychowawcy i przynajmniej jednego ratownika z odpowiednimi kwalifikacjami.*

Dzisiaj należy się kierować zapisami Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym, gdzie kwestie korzystania dzieci z kąpielisk określone są w art. 92c.pkt 2 ust. 6,² w następujący sposób:

Organizator wypoczynku zapewnia: bezpieczne korzystanie z wyznaczonego obszaru wodnego zgodnie z ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. Nr 208, poz. 1240 oraz z 2015 r. poz. 779).

W ślad za zmianami w przywołanej Ustawie z dnia 11 września 2015 roku, zmieniło się także Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży³. W chwili obecnej można w nim znaleźć takie zapisy:

5. 1. *Do obowiązków kierownika wypoczynku należy:*

...

7) *zapewnienie uczestnikom wypoczynku korzystania wyłącznie z wyznaczonych obszarów wodnych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. poz. 1240 oraz z 2015 r. poz. 779, 1642 i 1830), w obecności ratownika wodnego i wychowawcy wypoczynku;*

oraz

2. *Do obowiązków wychowawcy wypoczynku należy:*

...

9) *zapewnienie uczestnikom wypoczynku, we współpracy z ratownikiem wodnym, opieki w czasie korzystania z wyznaczonych obszarów wodnych, o*

¹ Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz.U. 1997 nr 12 poz. 67)

² Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz.U. 2015 poz. 1629)

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz.U. 2016 poz. 452)

których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych;

Znaczenie i konsekwencje wprowadzonych zmian w przepisach

Co to oznacza? - że obozy i kolonie **nie muszą** już mieć swojego ratownika. Mają korzystać z miejsc wyznaczonych i strzeżonych zgodnie z przepisami ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych. Ta modyfikacja przepisów, diametralnie zmienia sytuację organizatorów wypoczynku i istotnie rewiduje dotychczasowy (dowolnie wprowadzany) porządek, na wielu wyznaczonych obszarach wodnych.

Podstawowa zmiana polega na tym, że uczestnicy wypoczynku (rozumiani jako grupy zorganizowane), nie mogą kąpać się w miejscach, które wcześniejsze przepisy określały mianem kąpielisk prowizorycznych. Definicja takiego kąpieliska brzmiała⁴: *teren położony nad obszarem wodnym, z plażą, przystosowany do sezonowego wykorzystania, z miejscem do kąpielii prowizorycznie oznakowanym oraz wyposażony w urządzenia sanitarne.*

Dzisiejsze przepisy, zarówno ustawa prawo wodne⁵ jak i ustawa o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, nie przeniosły do swoich zapisów takiego określenia. Zatem, w chwili obecnej mamy cztery rodzaje wyznaczonych obszarów wodnych, tj:

1. kąpieliska,
2. miejsca wykorzystywane do kąpielii,
3. pływalnie,
4. inne obiekty dysponujące nieckami basenowymi o łącznej powierzchni powyżej 100 m² i głębokości ponad 0,4 m w najgłębszym miejscu lub głębokości powyżej 1,2 m.

Każdy z wymienionych „obektów” musi być (zgodnie z przepisami) odpowiednio oznakowany⁶, wyposażony⁷ i strzeżony przez stosowną liczbę ratowników wodnych⁸.

Organizatorzy wypoczynku mają obligatoryjny obowiązek zapewniania dzieciom i młodzieży wejścia do wody, wyłącznie w takich zorganizowanych miejscach. Nie można zatem wymagać od nich (organizatorów wypoczynku) aby:

⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (Dz.U. 1997 nr 57 poz. 358)

⁵ Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. 2001 Nr 115 poz. 1229, z późn. zm.)

⁶ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie sposobu oznakowania i zabezpieczania obszarów wodnych oraz wzorów znaków zakazu, nakazu oraz znaków informacyjnych i flag (Dz.U. 2012, poz. 286)

⁷ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie wymagań dotyczących wyposażenia wyznaczonych obszarów wodnych w sprzęt ratunkowy i pomocniczy, urządzenia sygnalizacyjne i ostrzegawcze oraz sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne (Dz.U. 2012 poz. 261)

⁸ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 stycznia 2012 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących liczby ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego (Dz.U. 2012, poz. 108)

1. posiadali własny sprzęt – gdyż musi on być zapewniony przez organizatora kąpieliska,
2. zatrudniali własnego ratownika – gdyż w zorganizowanych zgodnie z prawem miejscach do kąpeli – ratownika musi zapewnić / zatrudnić organizator kąpieliska,
3. korzystali z innych miejsc (nie spełniających wszystkich wymogów w obrębie bezpieczeństwa) – wskazywanych im np. przez ratowników.

Zgłaszając wypoczynek do odpowiedniego kuratorium, organizator musi (na stronie 8 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016, poz. 452) w punkcie 4a określić rodzaj wyznaczonego obszaru wodnego, na którym zamierza realizować zadanie kąpeli uczestników wypoczynku.

Tabela 1. Wymagania dotyczące organizatorów wypoczynku – w odniesieniu do planowanego miejsca kąpeli

5. Bezpieczne korzystanie z wyznaczonych obszarów wodnych	☐ kąpielisko ☐ miejsce wykorzystywane do kąpeli ☐ pływalnia ☐ inne
---	---

Dokonując takiego zgłoszenia, organizator wypoczynku wskazuje np. na kąpielisko (o którym zasięgnął wcześniej opinii stosownego organu – np. gminy / wójta / burmistrza – zarządzającego wyznaczonym obszarem wodnym na swoim terenie), spełniające wymagania ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych. Zatem wiadomym jest i oczywistym, że w tym miejscu zastanie miejsce należycie oznakowane, wyposażone i strzeżone przez ratowników wodnych.

Kąpiel dzieci i młodzieży w ramach zorganizowanego wypoczynku może się odbywać wyłącznie w obecności ratownika. Cóż to oznacza, dla kierowników i opiekunów wypoczynku? Jest to zobowiązanie do korzystania z wyznaczonych obszarów wodnych jedynie wówczas, gdy takie miejsce jest otwarte – to znaczy w godzinach pracy ratowników. Nie mogą takie grupy wejść do wody przed rozpoczęciem i po zakończeniu dyżuru ratowników na danym obiekcie. W czasie, kiedy dzieci przebywają w wodzie, poza ratownikiem – musi być obecny opiekun. To bardzo istotny zapis, gdyż wcześniejsze regulacje nie posiadały takiej informacji, co powodowało niejednokrotnie „podrzucanie dzieci” ratownikom i opuszczano grupę – wychodząc np. do baru lub na trybuny pływalni. Dzisiejsze przepisy wyraźnie wskazują na konieczność stałej obecności wychowawcy / opiekuna w czasie przebywania dzieci w wodzie.

Organizatorzy wypoczynku, mają obowiązek poprzez kierowników i wychowawców nawiązać współpracę z ratownikami wodnymi, **którzy są zatrudniani na wyznaczonych obszarach wodnych** - zgodnie z ustawą o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych. Jak ma wyglądać taka współpraca? Może być to np. każdorazowe zgłaszanie ratownikom, że jest taka grupa, ile ma osób; zapytanie czy i ew. kiedy mogą wejść na kąpielisko (do wody), odmeldować opuszczenie kąpieliska przez grupę, itp. Nie chodzi tu o żadną

formę nawiązania formalno – prawnej umowy z ratownikiem. Współpraca z ratownikiem może polegać wyłącznie na podejmowaniu czynności, wynikających z regulaminu ogólnego kąpieliska i (jeśli takowy jest opracowany na danym obiekcie) regulaminu grup zorganizowanych.

Bezprawne praktyki pobierania opłat od grup zorganizowanych

Każdego roku, szczególnie nad polskim morzem dochodzi do incydentów, które nie znajdują uzasadnienia w obowiązujących przepisach.

Na wielu kąpieliskach ogólnodostępnych, bezpłatnych, których organizatorami / zarządzającymi są gminy (wójtowie, burmistrzowie, prezydenci), dochodzi do gwałtu na finansach organizatorów wypoczynku. Praktyki takie jednocześnie (bardzo często) powodują zwiększenie zagrożenia uczestników grup zorganizowanych a ich opiekunów / organizatorów, narażają na konsekwencje odpowiedzialności karnej za narażanie na utratę zdrowia i życia podopiecznych.

Zdarza się, że zgodnie z art. 21.3 ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, zarządzający zleca zewnętrznemu podmiotowi organizowanie, kierowanie i koordynowanie działań ratowniczych. W ślad za tym zadaniem, przekazuje stosowną ilość środków, do zatrudnienia niezbędnej liczby ratowników. Przejmujący to zlecenie podmiot, obok wyznaczonych kąpielisk / miejsc wykorzystywanych do kąpieli, organizuje twory w różnym kształcie i różnie nazwane. Często występuje na tę okoliczność określenie „strefa kolonijna”. Tenże podmiot, nakazuje grupom zorganizowanym – kąpiel wyłącznie w tej strefie. Nie ma problemu, jeśli jest to część zorganizowanego kąpieliska, lecz często spotyka się tę strefę poza oficjalnie wyznaczonym, wyposażonym i strzeżonym obszarem. Takie podmioty ustanawiają na tych strefach swoje „dzikie” prawo, które jest niezgodne z obowiązującymi przepisami, zagrażające bezpieczeństwu.

Sam fakt ustawienia jednego czy nawet dwóch ratowników – „do zapewnienia bezpieczeństwa w strefie kolonijnej”, z jednoczesnym wymaganiem, aby za ich pracę zapłaciły korzystające z tych stref grupy – jest praktyką pozbawianą jakiegokolwiek uzasadnienia w przepisach.

Sprawy odpłatności na terenie plaży / kąpielisk zapisane są w regulaminach. Jeśli za wejście należy wnieść opłatę – nie ma sprawy, ale nie ma możliwości, aby po wejściu na teren obiektu trzeba było osobno płacić ratownikowi za pozwolenie wejścia z grupą do wody.

Jakim bowiem tytułem będzie opatrzony dokument wystawiany przez pobierających taką opłatę? Spotykane są np. „opieka ratownicza” lub „kąpiel w strefie kolonijnej”. Można zatem wnioskować, że organizator kąpieliska nie zapewnił bezpieczeństwa na swoim terenie, gdyż nie zapewnił ratowników – co jest jego obligatoryjnym obowiązkiem. Sytuacja zupełnie paradoksalna. Nie można bowiem otworzyć kąpieliska, gdy nie ma się stosownej liczby ratowników. Jeśli są – to nikt nie powinien wnosić żadnej opłaty za ich opiekę, nadzór czy obecność. Jeśli takie sytuacje się zdarzają, to należy je natychmiast zgłaszać:

1. na policję – bo to przestępstwo wyłudzenia i stwarzanie zagrożenia dla uczestników,
2. do MSWiA – organu nadzorującego ratownictwo wodne w Polsce,
3. do MEN – organu odpowiadającego m.in. za wypoczynek dzieci i młodzieży.

Przerażająca jest ignorancja i indolencja lokalnych władz, które nie znają obowiązujących przepisów lub interpretują je „po swojemu”. Na skierowaną uwagę w tym zakresie odpowiadają oficjalnie – jak pismo poniżej.

GMINA STEGNA
82-103 STEGNA, ul. Gminna 34
☎ 52478171 ☎ 52478395
FAX 170747839 NIP 6762069687

Stegna, dnia 10 lipca 2017 r.

PTS.430.3.2017

Sz. P. Jolanta Kwiatkowska
Przewodnicząca Rady Gminy
Stegna

Dotyczy: odpowiedzi na e-mail z dnia 29.06.2017 r. ws. kąpieli dzieci z grup zorganizowanych.

W odpowiedzi na pytanie „ Na jakiej podstawie prawnej pobierana jest na plażach gminy Stegna odpłatność za kąpiel dzieci przebywających w naszych miejscowościach na wypoczynku zorganizowanym ?” informujemy, że po przeprowadzonej kontroli w dniu 29 czerwca 2017 r. i rozmowie z przedstawicielem WOPR województwa pomorskiego Panem Romanem Chmielowskim w obecności Radcy Prawnego Urzędu Gminy w Stegnie Pana Roberta Dargiewicza ustalono co następuje,:

Zgodnie z §5 ust. 1 pkt 7 Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz.U. z 2016 r. poz. 452) do obowiązków kierownika wypoczynku należy:

„7) zapewnienie uczestnikom wypoczynku korzystania wyłącznie z wyznaczonych obszarów wodnych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. poz. 1240 oraz z 2015 r. poz. 779, 1642 i 1830), w obecności ratownika wodnego i wychowawcy wypoczynku”.

Informujemy, że grupy zorganizowane dzieci i młodzieży mają wyznaczone na kąpielisku nadmorskim miejsca do korzystania dla swoich wychowanków, jednakże powyższy przepis rozporządzenia nakazuje korzystanie z kąpieli w obecności ratownika wodnego i wychowawcy. Przepis ten nie wskazuje wprost, że ratownik wodny to ten zatrudniony na kąpielisku przez organizatora kąpieliska.

Informujemy również, że rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 stycznia 2012 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących liczby ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego (Dz.U. 2012 r. poz. 108) określono w § 2 ust. 1 lit. b minimalną ilość ratowników wodnych obsługujących kąpieliska nadmorskie „na każde 100 m linii brzegowej – trzyosobowe zespoły ratowników wodnych, w tym co najmniej jeden ratownik wodny od strony lustra wody”, co oznacza, że zatrudnieni na kąpielisku morskim ratownicy wodni opiekują się 100 metrowym odcinkiem kąpieliska, na którym w naszym przypadku może przebywać do 1000 osób.

Gdyby w powyższym przypadku jeden z ratowników wodnych zatrudnionych przez organizatora kąpieliska nadmorskiego wykonywał jedynie obowiązki związane z nadzorem

grupy zorganizowanej, wówczas nadzór nad pozostałą częścią kąpieliska nadmorskiego na odcinku 100 m. sprawowałoby tylko dwóch ratowników, co nie spełniałoby wytycznych ww. rozporządzenia i stwarzało poważne zagrożenie dla życia i zdrowia pozostałych osób korzystających z kąpieliska nadmorskiego.

W związku z powyższym podtrzymujemy, że grupy zorganizowane dzieci i młodzieży powinny kąpać się na wyznaczonych miejscach na kąpielisku, ale w obecności swojego ratownika wodnego i opiekuna. Jeżeli nie posiadają swojego ratownika wodnego mogą go zatrudnić od WOPR województwa pomorskiego, które dysponuje na tę okoliczność dodatkowymi ratownikami wodnymi, którzy w tym czasie nie pełnią swoich obowiązków na kąpieliskach morskich.

Z poważaniem

WÓJT
mgr Ewa Dąbka

Podsumowanie i wnioski

Zmienione przepisy, dotyczące bezpieczeństwa na obszarach wodnych a także wypoczynku dzieci i młodzieży, jednoznacznie unormowały obowiązujące wcześniej zasady w tej materii. Prawodawcy nie pozostawiają złudzeń, co do norm, jakie chcieli wyegzekwować, w zakresie bezpieczeństwa kąpeli grup wypoczynku.

Podstawowy zestaw zaleceń:

1. Organizatorzy wypoczynku muszą korzystać wyłącznie z wyznaczonych obszarów wodnych, na których jest kompletny sprzęt, a dyżur pełnią ratownicy wodni w liczbie wymaganej prawem – zatrudnieni przez zarządzającego / organizatora obiektu.
2. Wychodzenie poza taki obszar stanowi zagrożenie dla życia i zdrowia uczestników wypoczynku, a także rodzi brzemiennie w skutkach konsekwencje – w sytuacji, gdy dojdzie do wypadku.
3. Organizatorzy wypoczynku nie muszą mieć własnego ratownika, podobnie jak i żadnego sprzętu, który jest wymagany na wyznaczonych obszarach wodnych. To zadanie przypisane zarządzającym wyznaczonymi obszarami wodnymi.
4. Opiekun ma być stale z grupą i musi współpracować z ratownikiem, zatrudnionym na kąpielisku.
5. Nikomu nie wolno wymuszać opłat za kąpiel dzieci z grup zorganizowanych. Działania takie są bezprawne, jeśli kąpielisko jest zorganizowane a wejście bezpłatne. Można (a nawet należy) taką praktykę zgłosić do odpowiednich służb lub instytucji.

Bibliografia

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz.U. 2016 poz. 452)
2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 stycznia 2012 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących liczby ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego (Dz.U. 2012, poz. 108)

3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie wymagań dotyczących wyposażenia wyznaczonych obszarów wodnych w sprzęt ratunkowy i pomocniczy, urządzenia sygnalizacyjne i ostrzegawcze oraz sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne (Dz.U. 2012 poz. 261)
4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie sposobu oznakowania i zabezpieczania obszarów wodnych oraz wzorów znaków zakazu, nakazu oraz znaków informacyjnych i flag (Dz.U. 2012, poz. 286)
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (Dz.U. 1997 nr 57 poz. 358)
6. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz.U. 1997 nr 12 poz. 67)
7. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz.U. 2015 poz. 1629)
8. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. 2001 Nr 115 poz. 1229, z późn. zm.)